FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER FREMSAT DEN 26. FEBRUAR 1976 [1]

Høje Ret.

Sagsøgerne i alle disse nitten søgsmål er franske oliemøllere. Sagerne er anlagt imod Kommissionen i henhold til EØF-traktatens artikler 178 og 215, stk. 2 og drejer sig om erstatning for skade som følge af nævnte institutions påståede mangelfulde udøvelse i starten af 1972 af dens beføjelser vedrørende støtte og monetære udligningsbeløb for raps- og rybsfrø.

Som bekendt blev den fælles markedsordning for fedtstoffer oprettet ved Rådets forordning nr. 136/66/EØF af 22. september 1966. For så vidt angår raps- og rybsfrø og olie udvundet heraf tager denne ordning hensyn til den omstændighed, at fællesskabsproduktionen er for lille i forhold til efterspørgslen, således at Fællesskabets forsyning i vidt omfang er afhængig af verdensmarkedet. Den tager også hensyn til Fællesskabets forpligtelser i henhold til GATT.

Resultatet er, at raps- og rybsfrø produceret i tredjelande indføres til Fællesskabet told- og afgiftsfrit, og at raps- og rybsolie produceret i disse lande kun er underlagt en meget lav told.

Ordningens forfattere ønskede imidlertid at give Fællesskabets landmænd støtte til dyrkning a raps og rybs og særlig at gøre det muligt for sådanne landmænd at opnå priser, som var højere end verdensmarkedspriserne. Til dette formål oprettede de en interventionsmekanisme af sædvanlig art knyttet til en indikativpris: jfr. forordningens artikler 21 til 26. For at sikre, at raps- og rybsfrø dyrket i Fællesskabet ikke desto mindre kunne afsættes i konkurrence med billigere frø dyrket uden for Fællesskabet, greb man til to foranstaltninger; en støtte med hensyn til frø dyrket og forarbejdet i Fællesskabet og en restitution for frø dyrket i Fællesskabet, som eksporteres til tredjelande. Støtten har hjemmel i forordningens artikel 27 og restitutionen i dens artikel 28.

De foreliggende sager drejer sig udelukkende om raps- og rybsfrø dyrket i Fællesskabet og forarbejdet (af sagsøgerne) i Fællesskabet, for hvilke der altså skulle ydes støtte og ikke nogen eksportrestitution. Skønt der fra begge sider er fremført argumenter vedrørende sammenhængen mellem støtte og eksportrestitution, mener jeg ikke, at det er nødvendigt at gå i detaljer med reglerne om den sidstnævnte. Derimod bør jeg nok henlede opmærksomheden på nogle enkeltheder i reglerne om støtten.

Artikel 27, stk. 1 bestemmer følgende:

»Overstiger den for en bestemt frøsort gældende indikativpris den i henhold til artikel 29 konstaterede verdensmarkedspris for denne sort, ydes der støtte med hensyn til inden for Fællesskabet høstede og forarbejdede olieholdige frø; med forbehold af de i henhold til stk. 3 besluttede undtagelser er denne støtte lig med forskellen mellem disse priser« (EFT-specialudgave 1965-66, S. 193; org. ref. JO af 30. 9. 1966, s. 3025.

Artikel 27, stk. 3 forpligter Rådet til at fastlægge blandt andet »grundsætningerne, i henhold til hvilke ... støtte ydes«, »enkelthederne ved kontrollen med retten til støtte« og »reglerne, i henhold til hvilke støttebeløbets forudfastsættelse er tilladt«.

Artikel 27, stk. 4 bestemmer, at »støttebeløbet fastlægges af Kommissionen«.

1 — Oversat fra engelsk.

Artikel 29 bestemmer følgende:

»Den verdensmarkedspris, der beregnes for et grænseovergangssted til Fællesskabet, bestemmes på grundlag af de gunstigste indkøbsmuligheder, i hvilken forbindelse priserne i givet fald reguleres under hensyn til priserne på de konkurrerende produkter. Kriterierne for denne bestemmelse samt det grænseovergangssted, der fastsættes for hver olieholdig frøsort, fastlægges af Rådet...«. (EFT-specialudgave 1965-66, s. 193; org. ref. JO af 30. 9. 1966, s. 3025).

Sådanne kriterier er fastlagt i Rådets forordning nr. 115/67/EØF af 6. juni 1967 (EFT-specialudgave 1967, s. 27; org. ref. JO af 10. 6. 1967, s. 2196). Artikel 1, stk. 1 i denne forordning bestemmer, at »Kommissionen fastsætter med regelmæssige mellemrum en verdensmarkedspris for raps- og rybsfrø«. Artikel 2 og 3 har betydning i denne sag men kun i tilknytning til et særligt punkt, og det vil efter min mening være mere hensigtsmæssigt at redegøre for disse regler under behandlingen af det nævnte punkt. Artikel 4 bestemmer, at »Fællesskabets grænseovergangssted [fastsættes] til Rotterdam«. Artikel 6, som supplerer bestemmelsen i artikel 29 i forordning nr. 166/66 om, at verdensmarkedspriserne i givet fald reguleres under hensyn til priserne på de konkurrerende produkter, og som i overensstemmelse med betragtningerne i forordning nr. 115/67 har til formål at forhindre, at Fællesskabets forarbejdningsvirksomheder tilskyndes til at foretrække én art frø frem for andre, lyder således:

»1. Ved bestemmelsen af verdensmarkedsprisen på en frøart, tilpasses den pris, der lægges til grund, med et beløb, der højst er lig med margenen mellem

— forskellen mellem prisen på 100 kg raps-, rybs- eller solsikkefrø, forhøjet med forarbejdningsomkostningerne, og summen af priserne på de mængder olie og foderkager, der udvindes ved forarbejdningen af den pågældende frøart, på den ene side, og

— på den anden side forskellen mellem prisen på 100 kg af en eller flere andre frø, forhøjet med forarbejdningsomkostningerne, og summen af priserne på de mængder olie og oliekager, der udvindes ved forarbejdningen af dem.

2. Ved fastsættelsen af det i stk. 1 omhandlede beløb tages der hensyn til den indvirkning, som den pågældende margen har

a) på virksomhedernes handelsaktivitet inden for Fællesskabet,

b) på afsætningen af de forskellige frø på verdensmarkedet.« (EFT-specialudgave 1967, s. 27; org. ref. JO af 10. 6. 1967, s. 2196).

Rådet gennemførte artikel 27, stk. 3 i forordning nr. 136/66 ved forordning nr. 116/67/EØF af 6. juni 1967 (JO 1967 af 10. 6. 1967). (Denne forblev i kraft indtil den 1. juli 1972, da den blev ophævet og erstattet af Rådets forordning (EØF) nr. 2114/71 af 28. september 1971 (EFT-specialudgave 1971 (III), S. 737; org. ref. JO L 222 af 2. 10. 1971) som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 2730 af 21. december 1971).

Artikel 2 i forordning nr. 116/67 bestemte, at hver medlemsstat skulle indføre et system med kontrol af (bl.a.) raps- og rybsfrø, som forarbejdes på oliemøller, for at sikre, at der kun blev udbetalt støtte for frø, som var berettiget hertil.

Artikel 3 til 6 fastlagde generelt, at støttebeløbet skulle være det, som gjaldt den dag, da den pågældende medlemsstat overtog kontrollen med frøene i den oliemølle, hvor de skulle forarbejdes, og at der skulle udstedes en attest som bevis for, at frøene var blevet undergivet sådan kontrol. De samme artikler indeholdt imidlertid regler om en ordning med forudfastsættelse af støtten. Efter dette system skulle støttebeløbet være lig med forskellen mellem indikativprisen for den måned, da frøene blev undergivet kontrol, og gennemsnittet af de fire sidste verdensmarkedspriser, som var konstateret

før den dag, da begæringen om attest blev indgivet. Attesten angav derefter det således fastsatte støttebeløb. Såfremt en virksomhed benyttede sig af denne mulighed, var udstedelsen af attesten gjort betinget af, at der blev stillet sikkerhed for opfyldelsen af forpligtelsen til i attestens gyldighedsperiode at undergive frøene kontrol i en oliemølle i den pågældende medlemsstat. Sikkerhedsstillelsen blev fortabt, dersom frøene ikke inden for nævnte periode blev undergivet en sådan kontrol.

Artikel 9, stk. 1 bestemte, at retten til støtte opstod i det øjeblik, hvor frøene blev forarbejdet med henblik på oliefremstillingen. Hertil var dog knyttet den undtagelse, at støtten kunne betales forud, såsnart frøene var blevet undergivet kontrol, hvis der blev stillet garanti for deres forarbejdning.

Artikel 9, stk. 2 bestemte, at støtten skulle betales til indehaveren af attesten i den medlemsstat, som var ansvarlig for attestens udstedelse.

For at afrunde fremstillingen af lovgivningen om den fælles markedsordning for fedtstoffer, for så vidt som denne er relevant i de foreliggende sager, skal jeg nævne, at artikel 1 i Kommissionens forordning nr. 225/67/EØF af 28. juni 1967 (EFT-Specialudgave 1967, s. 151; org. ref. JO af. 30. 6. 1967, s. 2919) bestemmer, at verdensmarkedsprisen på raps- og rybsfrø fastsættes mindst én gang om ugen.

I retsmødet beskrev sagsøgernes repræsentant tiden omkring den nævnte ordnings vedtagelse som den fælles landbrugspolitiks »guldalder«. Det var de faste vekselkursers tid, hvor betragtningerne til Rådets forordning nr. 129 af 23. oktober 1962 (hvilken forordnings bestemmelser efter min mening i sidste ende må være afgørende for denne sag) kunne erklære følgende:

»Det er nødvendigt at fastsætte den vekselkurs, der skal anvendes for de forretninger, der foretages inden for den fælles landbrugspolitiks rammer, og som kræver, at beløb, der er angivet i en valuta, udtrykkes i en anden valuta; alle medlemsstaterne og et stort antal tredjelande har anmeldt deres valutas paritet til Den internationale Valutafond, som har godkendt denne; i medfør af denne institutions bestemmelser kan de vekselkurser, der gælder for de løbende transaktioner, og som noteres på de valutamarkeder, der kontrolleres af de landes valutamyndigheder, hvis valutaparitet er blevet godkendt af fonden, kun afvige fra denne paritet inden for snævre grænser; anvendelsen af den til nævnte paritet svarende vekselkurs gør det derfor muligt under normale forhold at undgå valutamæssige vanskeligheder, der ville kunne hæmme den fælles landbrugspolitiks gennemførelse;

da regningsenheden udelukkende fastsættes i guldvægt, må der nødvendigvis ved omregning af beløb anført i regningsenheder til national valuta og omvendt gøres brug auf disse beløbs paritet i guld eller i US-dollars, således som den er anmeldt til og godkendt af Den internationale Valutafond.« (EFT-specialudgave 1959-1962, s. 243; org. ref. JO af 30. 10. 1962, S. 2553).

Artikel 1 i forordningen bestemmer følgende:

»Når beløb i de retsakter, der er udstedt af Rådet i medfør af traktatens artikel 43 vedrørende den fælles landbrugspolitik, eller i de bestemmelser, der er truffet i medfør af disse retsakter, er udtrykt i regningsenheder, er værdien af denne regningsenhed 0,88867088 g finguld« (EFT-specialudgave 1959-1962, s. 243; org. ref. JO af 30. 10. 1962, s. 2553).

Dette var, da forordning nr. 129 blev vedtaget, nøjagtigt US-dollarens paritet.

Artikel 2, stk. 1 bestemmer følgende:

»Når forretninger, der gennemføres under anvendelse af de i artikel 1 nævnte retsakter eller bestemmelser, kræver, at

beløb, der er anført i en valuta, udtrykkes i en anden valuta, er det den vekselkurs, der svarer til den til Den internationale Valutafond anmeldte og af denne godkendte paritet, der skal anvendes« EFT-specialudgave 1959-1962, s. 243; org. ref. JO af 30. 10. 1962, s. 2553).

Artikel 3 har følgende ordlyd:

»1. Når gennemførelsen af de i artikel 1 nævnte retsakter eller bestemmelser vil kunne bringes i fare ved en valutapraksis af usædvanlig art, kan Rådet eller Kommissionen inden for rammerne af de beføjelser, som de har i medfør af disse retsakter eller bestemmelser og i henhold til de i disse retsakter eller bestemmelser fastsatte fremgangsmåder i hvert enkelt tilfælde efter høring af Det monetære Udvalg træffe foranstaltninger, der afviger fra denne forordning, især i følgende tilfælde:

a) når et land, der er medlem af Den internationale Valutafond, og som har anmeldt sin valutas paritet til denne institution, der har godkendt denne paritet, tillader afvigelser fra sin valutas værdi inden for videre grænser end dem, der er fastsat i medfør af denne institutions regler;
b) når et land gør brug af unormal vekselteknik såsom svingende kurser, flere vekselkurser eller gør en clearing-aftale gældende;
c) når det drejer sig om lande, hvis valuta ikke noteres på de officielle valutamarkeder.

2. De i det foregående stykke omhandlede foranstaltninger kan dog i hastende tilfælde træffes uden forudgående høring af Det monetære Udvalg, til hvilket der dog samtidigt fremsendes en anmodning om udtalelse. I sådanne tilfælde er disse undtagelsesforanstaltninger af midlertidig karakter; de endelige foranstaltninger træffes først efter, at Det monetære Udvalg har udtalt sig.« (EFT-specialudgave 1959-1962, s. 243; org. ref. JO af 30. 10. 1962, s. 2553)

Begyndelsen til enden på »guldalderen« blev indvarslet ved den franske francs devaluering i sommeren 1969 fulgt af DM's revaluering i efteråret samme år. Disse begivenheder nødvendiggjorde særlige foranstaltninger for at beskytte den fælles landbrugspolitiks funktion.

»Guldalderen« sluttede reelt i foråret 1971, da DM'en og den hollandske gylden fik lov til ad flyde. Dette førte til indførelsen af de monetære udligningsbeløb ved Rådets forordning (EØF) nr. 974/71 af 12. maj 1971 og to gennemførelsesforordninger fra Kommissionen af 17. maj 1971, nemlig forordningerne (EØF) nr. 1013/71 og 1014/71. I henhold til disse forordninger gjaldt de monetære udligningsbeløb oprindelig kun i forbundsrepublikken Tyskland og i Nederlandene.

I august 1971 suspenderede USA dollarens guldindløselighed uden at ændre dens officielle paritet. Dette betød, at dollarens faktiske værdi eller markedsværdi blev nedskrevet, skønt den dollarparitet, som var anmeldt til Den internationale Valutafond og godkendt af denne, var uændret.

Selv om ordningen med monetære udligningsbeløb oprindelig ikke havde til formål at dække denne situation, var den faktisk egnet hertil, fordi artikel 2 i forordning nr. 974/71 bestemmer:

»For de produkter, for hvilke der er fastsat interventionsforanstaltninger, er udligningsbeløbene lig med de beløb, der opnås ved på prisen at anvende den procentsats, der udgør forskellen mellem:

— parikursen for den pågældende medlemsstats nationale valuta, som anmeldt til Den internationale Valutafond og godkendt af denne på den ene side
og
— ... det aritmetiske gennemsnit af de ... konstaterede a vista vekselkurser for denne valuta i forhold til US-dollars ...« (EFT-specialudgave 1971 (I), s. 231; org. ref. JO L 106 af 12. 5. 1971).

Ordningen med de monetære udligningsbeløb blev udvidet i to etaper til også at

gælde for de medlemsstater, som den oprindelig ikke fandt anvendelse på. Den blev udvidet til Belgien og Luxembourg i august 1971 og til Frankrig og Italien ved Kommissionens forordning nr. 2887/71 af 30. december 1971 (JO L 288 af 31. 12. 1971).

I denne forordning, jf. Kommisionens forordning (EØF) nr. 2888/71, ligeldes vedtaget den 30. december 1971, blev det bestemt, at monetære udligningsbeløb skulle opkræves fra den 24. december 1971 ved indførsel til Frankrig fra tredjelande, med mindre indførslerne blev foretaget i henhold til kontrakter, som var indgået før den 19. december 1971.

Størrelserne af de monetære udligningsbeløb, som skulle opkræves, blev fastsat i bilag til Kommissionens forordning (EØF) nr. 17/72 af 31. december 1971 (JO L 5. af 6. 1. 1972). Bilag IX angik fedtstoffer, navnlig raps- og rybsfrø. Den fastsatte et beløb på 3,95 FF pr. 100 kg ved indførsel til Frankrig af disse frø fra tredjelande. Beløbene blev ændret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 144/72 af 21. januar 1972 (JO L 19 af 23. 1. 1972), som med virkning fra den 24. januar 1972 forhøjede det pågældende beløb fra 3,95 FF til 4,75 FF pr. 100 kg.

Den 26. januar 1972 udstedte Kommissionen imidlertid forordning (EØF) nr. 189/72 (JO L 24 af 28. 1. 1972), hvorved den med virkning fra 1. februar 1972 ophævede bilag IX. Resultatet var, at der fra denne dato ikke længere skulle betales monetære udligningsbeløb ved indførsel af raps- eller rybsfrø til nogen medlemsstat.

Sagsøgerne i disse sager var alle indehavere af attester med forudfastsættelse af den i artikel 27 i forordning nr. 136/66 hjemlede støtte, Deres krav kan opdeles i to grupper.

Den første angår de attester, der var blevet ansøgt om i perioden mellem den 24. december 1971 og den 31. januar 1972, da der skulle betales monetære udligningsbeløb ved indførsel af raps- og rybsfrø til Frankrig, men i henhold til hvilke sagsøgerne kun var berettiget til at modtage støtten ved periodens udløb, såfremt frøene enten var forarbejdet eller undergivet kontrol med garanti for, at de ville blive forarbejdet.

Den anden gruppe krav angår attester, for hvilke der blev indgivet ansøgning i februar og marts måned 1972.

Sagsøgernes krav i sagerne 67/75, 68/75, 71/75, 73/75, 79/75, 81/75, 83/75 og 85/75 hører til den første gruppe, medens sagsøgernes krav i sagerne 72/75, 76/75, 77/75 og 84/75 hører til den anden gruppe, og sagsøgernes krav i sagerne 69/75, 70/75, 74/75, 78/75, 80/75 og 82/75 hører til begge grupper.

Der er mellem parterne enighed om, at verdensmarkedspriserne for raps- og rybsfrø i hele den pågældende periode blev bestemt af Kommissionen med henblik på støttefastsættelsen på grundlag af noteringerne for canadisk raps, cif Rotterdam, udtrykt i US-dollars. Der er også enighed om, at Kommissionen med henblik herpå stadig gik ud fra, at US-dollarens værdi svarede til den paritet, som var anmeldt til Den internationale Valutafond og godkendt af denne. Det medførte, at støtten blev fastsat på grundlag af fiktive verdensmarkedspriser, som var højere end de virkelige.

Ifølge sagsøgerne gjorde dette, såvidt jeg har forstået det, ikke noget, sålænge der blev opkrævet monetære udligningsbeløb ved indførsel fra tredjelande, fordi disse udlignede forskellen mellem de fiktive og de virkelige verdensmarkedspriser. Sagsøgernes klage går i det væsentlige på, at de monetære udligningsbeløb blev fjernet, uden at støtten blev afpasset herefter. Dette medførte, at støtten ikke længere dækkede hele forskellen mellem Fællesskabets indikativpris og den pris, til hvilken raps- og rybsfrø fra tredjelande kunne afsættes i Fællesskabet. Sagsøgerne hævder derfor, at der foreligger en over-

trædelse af artikel 27 i forordning nr. 136/66.

Navnlig er det på sagsøgernes vegne blevet hævdet, at Kommissionen ikke overholdt sine forpligtelser efter artikel 1, stk. 3 i forordning nr. 115/67 til at fastsætte verdensmarkedsprisen »på grundlag af de gunstigste faktiske købsmuligheder«. Sagsøgerne har også hævdet, at den uret de har lidt, var så meget større, som de havde indkøbt frø dyrket i Frankrig fra autoriserede mæglere (»intermédiaires agréés«) til en pris i nærheden af indikativprisen, og således faktisk havde videregivet støtten til producenterne gennem disse mæglere, før de selv modtog den. Det er endvidere af sagsøgerne anført, at Kommissionens adfærd krænkede tre grundlæggende principper i EØF-traktaten. For det første krænkede den princippet om fællesskabspræference ved at gøre det mere fordelagtigt for Fællesskabets oliemøllere at købe frø dyrket i tredjelande end frø dyrket i Fællesskabet. For det andet krænkede den princippet om, at konkurrencen inden for Fællesskabet ikke må fordrejes, fordi den satte de af Fællesskabets oliemøllere, som ikke var bundet af langtidskontrakter med hensyn til indkøb af frø dyrket i Fællesskabet, i stand til at købe frø fremstillet i tredjelande på gunstigere vilkår. For det tredje krænkede den princippet om ikke-forskelsbehandling mellem virksomheder i de forskellige medlemsstater, for så vidt som olieproducenter i nogle af disse kunne erhverve frø på verdensmarkedet billigere end deres konkurrenter i andre medlemsstater, fordi valutaerne i disse medlemsstater ikke allesammen blev opskrevet lige meget i forhold til US-dollaren.

Sagsøgerne har ikke anfægtet Kommissionens adfærd efter den 31. marts 1972, fordi Kommissionen fra den 1. april 1972 ved fastsættelsen af verdensmarkedspriserne på raps- og rybsfrø udøvede den skønsbeføjelse, som var tillagt den i artikel 6 i forordning nr. 115/67 til at tilpasse prisen ud fra en sammenligning mellem fortjenesten ved at forarbejde sådanne frø og fortjenesten ved at forarbejde andre frøsorter. Denne tilpasning bevirkede åbenbart, at støtten steg til et tal, som sagsøgerne anså for passende.

I maj 1972 anmeldte USA en ny paritet for US-dollaren til Den internationale Valutafond, og denne blev derefter benyttet ved støttens beregning.

Efter min opfattelse bør det understreges, at sagsøgerne ikke anfægter ophævelsen af de monetære udligningsbeløb som sådan. Da det drejer sig om virksomheder, som forarbejder og ikke udfører frø dyrket i Fællesskabet, havde de faktisk intet krav på monetære udligningsbeløb (måske bortset fra tilfælde af olieudførsler, men det drejer den foreliggende sag sig ikke om). Det er endvidere fast praksis ved denne domstol, at monetære udligningsbeløb kun finder anvendelse, hvor de er nødvendige for at undgå forstyrrelse af den gnidningsløse funktion af den fælles markedsordning for særlige produkter, at Kommissionen har pligt til at ophæve dem, når den er overbevist om, at markedsvilkårene gør dem overflødige for det nævnte formål, og at Kommissionen i denne henseende har en vid skønsbeføjelse — jf. navnlig dommen i sag 74/74 *CNTA* mod *Kommissionen*, Sml. 1975, s. 545 ff. Sagsøgernes indsigelse går som nævnt i det væsentlige ud på, at Kommissionen ophævede de monetære udligningsbeløb uden at forhøje støtten.

Sagsøgerne hævder i deres skriftlige indlæg, at Kommissionen skuffede deres berettigede forventning ved at ophæve de monetære udligningsbeløb uden at udstede overgangsregler, og at den derfor har pådraget sig erstatningsansvar over for dem. Det er anført, at de havde købt fællesskabsfrø til fællesskabsprisen, men at de måtte sælge den heraf udvundne olie på et marked, hvor de lavere verdensmarkedspriser herskede. Sagsøgerne forfulgte imidlertid ikke dette anbringende i retsmødet. Efter min mening kunne det heller ikke føre til noget. Monetære udligningsbeløb var som nævnt blevet gældende i Frankrig ved forordning nr.

2897/71, som blev offentliggjort den 31. december 1971. De blev, hvad fedtstoffer angår, ophævet ved forordning nr. 189/72, som blev offentliggjort den 28. januar 1972. Der har altså højst været tale om en periode på 28 dage, inden for hvilken nogle af sagsøgerne kan have truffet en forretningsmæssig disposition ud fra forventningen om, at de monetære udligningsbeløb fortsat ville bestå. Sagsøgernes repræsentant oplyste imidlertid under retsmødet Domstolen om, at de kontrakter, i henhold til hvilke de købte frø, var langtidskontrakter med en løbetid på omkring otte måneder, og at dette var uundgåeligt, fordi de kontrakter, i henhold til hvilke de solgte oliekager, også var langtidskontrakter. Den handelsmæssige situation var af en sådan art, at de ikke havde andet valg end at blive ved med at forarbejde frø, uanset om deres hjemmemarked var beskyttet af monetære udligningsbeløb. Der blev i virkeligheden ikke ført bevis for, at nogen af sagsøgerne havde købt eller forarbejdet et eneste ton frø eller ansøgt om en eneste støtteattest i forventning om, at de monetære udligningsbeløb fortsat ville bestå. Det blev heller ikke bevist, at ophævelsen af de monetære udligningsbeløb havde påvirket olieprisen på det franske marked og herigennem pådraget sagsøgerne tab eller udebleven fortjeneste. Hertil kommer, at et af sagsøgerne fremlagt dokument, referatet af Société Interprofessionnelle des Oléagineux's bestyrelsesmøde i Paris den 18. januar 1972 (bilag I til replikken), viser, at man allerede på det tidspunkt vidste, at Kommissionen var indstillet på at ophæve de monetære udligningsbeløb for rapsfrø og-olie.

Under de mundtlige forhandlinger gjorde Kommissionen gældende, at de foreliggende sager, for så vidt som de er støttet på det anbringende, som jeg har beskrevet som værende sagsøgernes væsentligste, må afvises, fordi sagsøgerne i virkeligheden stiller krav om yderligere støtte, og at de med henblik herpå skulle have anlagt sag ved de franske domstole mod de kompetente franske myndigheder. Sagsøgerne gjorde straks den indsigelse gældende, at der ikke var nedlagt påstand om sagernes afvisning, og at det var for sent at rejse dette spørgsmål under den mundtlige forhandling.

Jeg vil ikke på nogen måde afvige fra, hvad jeg har sagt i sag 46/75 *IBC* mod *Kommissionen* (endnu ikke offentliggjort), hvor jeg anførte, at en part ikke ved denne Domstol kan rejse et spørgsmål under den mundtlige forhandling, som ikke har været omhandlet i de skriftlige indlæg. Men i den sag henviste jeg til spørgsmål vedrørende sagens realitet. Et spørgsmål om, hvorvidt en sag, som er anlagt ved Domstolen, kan antages til realitetsbehandling kan imidlertid rejses af Domstolen selv ex officio på et hvilket som helst tidspunkt under sagen. Efter min mening må det heraf følge, at en part på et hvilket som helst tidspunkt kan bringe spørgsmålet på bane.

Jeg mener dog, at de foreliggende sager kan antages til realitetsbehandling. Sagsøgernes krav i den foreliggende sag adskiller sig fra kravene i sag 96/71 *Haegeman* mod *Kommissionen* (Recueil 1972 (2), s. 1005), sag 99/74 *Société des Grands Moulins des Antilles* mod *Kommissionen* (endnu ikke offentliggjort) og *IBC* mod *Kommissionen*, i hvilke sager det blev antaget, at det korrekte retsmiddel for sagsøgeren var at anlægge sag mod den ansvarlige nationale myndighed ved den kompetente nationale domstol og ikke at sagsøge Kommissionen ved nærværende domstol i henhold til traktatens artikel 178. I alle de her nævnte sager krævede sagsøgerne betaling af et bestemt beløb. I den første og tredje sag drejede det sig om et beløb, som sagsøgeren påstod med urette at være afkrævet af den pågældende nationale myndighed i henhold til fællesskabsregler, som han anså for ugyldige. I den anden sag drejede det sig om et beløb, som sagsøgeren påstod sig berettiget til at modtage i henhold til den relevante fællesskabslovgivning. I ingen af sagerne var der tvivl eller uenighed med hensyn til størrelsen af det påståede beløb. I den foreliggende sag er

de af sagsøgerne krævede beløb imidlertid ikke opgjort. Ganske vist forsøgte sagsøgerne at opgøre dem i deres indlæg ved at henvise til størrelsen af de monetære udligningsbeløb, som var blevet ophævet. Dette forsøg på at opgøre beløbet holder imidlertid ikke for en nærmere efterprøvelse, omend dette kun skyldes, at det forudsætter, at US-dollarens markedsværdi forblev uændret i februar og marts 1972. Derfor har sagsøgerne alternativt foreslået, at beløbet opgøres af en uafhængig sagkyndig.

Sagsøgerne har i virkeligheden rejst en dobbelt indsigelse. Hvad angår den første gruppe af krav går indsigelsen ud på, at Kommissionen efter at have ophævet de monetære udligningsbeløb ikke på en eller anden måde traf foranstaltninger til en ny beregning af den forudfastsatte støtte på grundlag af ændrede verdensmarkedspriser. Hvad angår den anden gruppe krav går indsigelsen ud på, at Kommissionen i februar og marts 1972 foretog en forkert fastsættelse af den verdensmarkedspris, som skulle benyttes til støttens beregning.

Når man først kender Fællesskabets indikativpris og verdensmarkedsprisen, er beregningen af selve støtten utvivlsomt kun et udregningsmæssigt problem. Men beregningen af verdensmarkedsprisen er et spørgsmål, hvori Kommissionen i henhold til forordning nr. 115/67 må udøve en vid skønsbeføjelse. Måske er det tilstrækkeligt i denne henseende at henvise til artikel 6 i nævnte forordning.

Jeg vil imidlertid også henvise til artikel 2 og 3 (som jeg tidligere har omtalt) og til artikel 5. Artikel 2 og 3 lyder således:

»*Artikel 2*

I tilfælde af at intet tilbud og ingen kurs kan lægges til grund for bestemmelsen af verdensmarkedsprisen på en frøart, fastsætter Kommissionen den pris på grundlag af værdien af de gennemsnitlige mængder olie og foderkager, som frembringes ved forarbejdning i Fællesskabet af 100 kg frø af denne art, idet denne værdi nedsættes med et beløb svarende til omkostningerne ved forarbejdning af de nævnte frø til olie og foderkager.

Artikel 3

I tilfælde af at intet tilbud og ingen kurs kan lægges til grund for bestemmelsen af verdensmarkedsprisen for en frøart, og hvor det desuden er umuligt at fastslå værdien af de foderkager eller den olie, der er udvundet heraf, fastsættes verdensmarkedsprisen på grundlag af den sidst kendte værdi af olier og foderkager, der tilpasses for at tage hensyn til udviklingen i verdenspriserne på konkurrerende produkter, idet der på denne værdi anvendes de i artikel 2 fastsatte regler.« (EFT-specialudgave 1967, s. 27; org. ref. JO af 10. 6. 1967, s. 2196).

Ifølge artikel 5 »foretager Kommissionen de fornødne tilpassninger«, når der er tale om andre tilbud og kurser end dem, der gælder for »frø leveret som styrtgods i Rotterdam og af den standardkvalitet, for hvilken indikativprisen er blevet fastsat«.

I tilfælde, hvor det påstås, at Kommissionen har fastsat verdensmarkedsprisen på et forkert retligt grundlag, kan det efter min mening ikke antages, at de forskellige medlemsstaters nationale domstole skal tage stilling til, hvorledes Kommissionen skulle have udøvet sine skønsbeføjelser.

Efter min mening er den foreliggende sag beslægtet med sag 43/72 *Merkur* mod *Kommissionen* (Sml. 1973, s. 1055), sag 153/73 *Holtz & Willemsen* mod *Rådet og Kommissionen* (Sml. 1974, s. 675) og *C.N.T.A.*- sagen (tidligere nævnt), i hvilke sager Domstolen har anset en sagsøger for berettiget til at anlægge sag efter artikel 178, når klagen drejer sig om sagsøgte institutions eller institutioners undladelse af at tillægge sagsøgeren ret til en bestemt sum. Mere specielt er den beslægtet med sagerne 9 og 11/71 *Compagnie d'approvisionnement* mod *Kommissionen* (Recueil 1972, s. 403), hvor Domstolen i henhold til nævnte artikel fandt,

at en sag, som var anlagt mod Kommissionen, fordi denne havde fastsat en vis støtte for lavt, kunne antages til realitetsbehandling.

Det er imidlertid min opfattelse, at sagsøgte, selv om de foreliggende sager kan antages til realitetsbehandling, må frifindes af den simple grund, som blev anført af Kommissionen, at denne efter artikel 2 i forordning nr. 129 var forpligtet til at behandle dollaren, som om den havde den paritet, der var anmeldt til Den internationale Valutafond og godkendt af denne, til trods for at dollarens guldindløselighed var suspenderet. Under disse omstændigheder kunne Kommissionen kun have unddraget sig denne pligt gennem en udøvelse af sine beføjelser i henhold til artikel 3 i forordning nr. 129. Det kunne den kun have gjort, såfremt den havde været overbevist om, at suspensionen af dollarens indløselighed »kunne bringe gennemførelsen af« bestemmelserne i forordning nr. 136/66 om støtte med hensyn til raps- og rybsfrø »i fare« (og at sagen var så alvorlig, at den kunne begrunde Det monetære Udvalg's indblanding). Sagsøgerne gik ikke så vidt som til at hævde, at Kommissionen burde have været overbevist herom, og dette ville heller ikke have været i overensstemmelse med den omstændighed, at Kommissionen (med rette eller urette) har anlagt det synspunkt, at de monetære udligningsbeløb for de omhandlede produkter kunne ophæves uden uheldige følger.

Jeg foreslår derfor, at Kommissionen frifindes, og at sagsøgte pålægges sagsomkostningerne.